

Riigikogu õiguskomisjoni istungi protokoll nr 142

Tallinn, Toompea

Teisipäev, 29. september 2026

Algus 14.04, lõpp 15.10

Juhataja: Madis Timpson (esimees)

Protokollija: Selenä Eenmaa (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Heljo Pikhof, Anti Poolamets, Valdo Randpere, Stig Rästa, Vilja Toomast

Komisjoni ametnikud: Raini Laide (nõunik-sekretariaadijuhataja), Linnar Liivamägi (nõunik)

Puudus: Varro Vooglaid

Kutsutud: Rahandusministeeriumi finantsteenuste poliitika osakonna juhataja Siiri Tõniste ja nõunik Jarmo Liliu, Eesti Pangaliidu pettuste tõkestamise toimkonna liige Eero Ergma ning maksetoimkonna juriidilise töögrupi liige Mare Ulp, Eesti Krediidiandjate Liidu esindaja Jevgeni Belavin, Finantsinspektsiooni esindajad Brent-Silvester Viin ja Laura Vassar (1. päevakorrapunkt); Riigikogu avalike suhete osakonna pressinõunik Merilin Kruuse

Päevakord:

1. Vabariigi Valitsuse algatatud võlaõigusseaduse, krediidiasutuste seaduse ning makseasutuste ja e-rahä asutuste seaduse muutmise seaduse (finantspettuste ennetamine ja tõkestamine) eelnõu (936 SE) teise ja kolmanda lugemise ettevalmistamine
2. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni, Jaak Aabi, Ester Karuse, Tanel Kiige, Andre Hanimäe, Züleyxa Izmailova algatatud võlaõigusseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (finantspettuste ennetamine ja tõkestamine) eelnõu (929 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
3. Info ja muud küsimused

Valdo Randpere uuris, miks oli komisjoni päevakorras algselt kaks täiesti identset eelnõu, millest tänaseks on alles jäänud üks. Ta märkis, et soovis kritiseerida sotsiaaldemokraate kopeerimise eest, kuid nähtavasti on nad tänaseks oma eelnõu juba tagasi võtnud. Ta küsis, kas tegemist on ühekordse juhtumiga või lõpetavad sotsiaaldemokraadid ka edaspidi valitsuse eelnõude kopeerimise ja Riigikogu menetlusse nügimise.

Andre Hanimägi vastas, et sotsiaaldemokraadid kindlasti ei lõpeta valitsuse nügimist selleks, et õiged eelnõud Riigikokku jõuaksid. Ta märkis, et praeguses olukorras on valitsuse eelnõu juba õiguskomisjoni menetluses ning jõudis menetluses sotsiaaldemokraatide eelnõust ette, mistõttu ei ole ka loogilist põhjust arutada peale valitsuse eelnõu täpselt sama eelnõu, kuna eesmärk on ühine. Eelnevast tulenevalt oli eelnõu tagasivõtmine mõistlik samm.

Valdo Randpere kommenteeris, et sel juhul võiks nii ka edaspidi tegutseda, kui Riigikogu

menetlusse jõuavad kaks identset eelnõu, millest ühe on esitanud sotsiaaldemokraadid ja teise valitsus ehk menetleda valitsuse eelnõu esimesena kuni teise lugemiseni, kuna sotsiaaldemokraadid võtavad siis enda esitatud eelnõu ise tagasi.

Andre Hanimägi kommenteeris, et tegutsemisviis oleneb konkreetsest olukorrast. Ta tõi näiteks viibimiskeelu jms küsimused, mille puhul peabki Riigikogu tema hinnangul valitsust mõnikord tegutsema nügima. Kui valitsus esitabki lõpuks vastava eelnõu Riigikogu menetlusse, siis ei ole loomulikult mõistlik menetleda paralleelselt kahte täpselt sama sisuga eelnõu.

Madis Timpson sõnas, et kuna eelnõu 929 SE on tagasi võetud, arutab komisjon täna vaid esimest päevakorrapunkti ning tegi ettepaneku liikuda selle aruteluga edasi.

1. Vabariigi Valitsuse algatatud võlaõigusseaduse, krediitiasutuste seaduse ning makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse muutmise seaduse (finantspettuste ennetamine ja tõkestamine) eelnõu (936 SE) teise ja kolmanda lugemise ettevalmistamine

Madis Timpson sõnas sissejuhatuseks, et tänasel istungil on plaanis üle vaadata eelnõule esitatud muudatusettepanekud, kuid enne seda saavad oma esitatud arvamusi tutvustada kutsutud hüvirühmade esindajad.

Esimees andis esmalt sõna Eesti Pangaliidu esindajale.

Mare Ulp sõnas, et eelnõu on pankade jaoks väga oluline, sest see aitaks neil pettusi ennetada ja tõkestada. Pangad kasutavad klientide tehingute monitoorimiseks teatud seiremehhanisme, mis võimaldavad võimaliku pettuse tuvastada enne maksetehingu kättesaaduks lugemist. Ta rõhutas, et kui pank tuvastab, et tegemist võib olla pettusega, võimaldaks eelnõu edaspidi maksetehingu täitmise edasi lükata või sellest keelduda.

M. Ulp selgitas, et kehtiv regulatsioon on üles ehitatud selliselt, et kui klient algatab makse, siis loetakse see kättesaaduks ning sellest hetkest hakkavad kulgema maksetehingu täitmise tähtajad. Pangal puudub praegu sisuliselt õigus tehingu täitmisest keelduda, kui klient ütleb, et see on tema maksekorraldus ja ta soovib makset teha. Eelnõu annaks pangale võimaluse selge pettusekahtluse korral sekkuda ning tehingu täitmise edasi lükata või sellest keelduda.

M. Ulp tõi teise olulise aspektina esile pankadevahelise infovahetuse. Kõigil pankadel on enda ettevõttesisesed meetodid pettuste monitoorimiseks ja avastamiseks. Samas võib ühe panga avastatud teave olla kasulik ka teistele pankadele ning selle informatsiooni jagamine aitaks teistel samuti nende kahtlaste tehingute täitmisest keelduda või need edasi lükata.

Madis Timpson märkis, et kooskõlastustabeli järgi on Eesti Pangaliidu esitatud märkustega eelnõus arvestatud.

Maria Jufereva-Skuratovski küsis, kuidas toimub pankade koostöö ja infovahetus väljaspool Eestit asuvate pankadega, näiteks teiste Euroopa pankadega. Ta märkis, et temale teadaolevalt soovivad näiteks mõned Saksamaa pangad pettuste asjaoludesse põhjalikult süveneda ja ka informatsiooni vahetada ning palus tutvustada Eesti pankade kogemust.

Mare Ulp vastas, et teiste pankadega vahetatakse teavet peamiselt SWIFT-sõnumite kaudu. Ta märkis, et pankade praktikad on erinevad ehk mõned vastavad kiiremini, teised aeglasemalt ning see olenebki suuresti sellest, kuidas on nende sisemised tööprotsessid korraldatud.

Maria Jufereva-Skuratovski küsis, kas toimub ka otsesuhtlus.

Mare Ulp vastas, et suhtlus toimub viisil, mis jätab märgi maha. Ta lisas, et SWIFT-sõnumid liiguvad üldjuhul sama kiiresti kui näiteks otse telefonivestluse kaudu edastatav teave.

Valdo Randpere tõi esile, et sai ise Swedbankilt hiljuti kirjaga hoiatuse ja soovitusena vaadata üle oma päeva- ja kuulimiidid, sest need olid tema tegelikust kasutusest märkimisväärselt suuremad. Pärast limiitide ülevaatamist leidis ta, et erinevus oli tõepoolest suur ning vähendas neid.

V. Randpere leidis, et selline lahendus võiks sisalduda ka muudatuste loetelus või siis võiksid kõik pangad oma klientidele sel viisil limiitide ülevaatamist soovitada. Tema hinnangul on tegemist väga hea soovitusena, sest kui inimese päevalimiit on piisavalt väike, siis ei saa pettur ka kogu kontot korraga tühjendada ja võimalik kahju on väiksem.

Mare Ulp sõnas, et pangad on töötanud välja ühise pettuste tõkestamise hea tava ning ühes selle punktis on kokku lepitud tegevused, mida pangad klientide kaitsmiseks rakendavad, sh ka klientide suunamine makselimiite vähendama.

Peeter Ernits meenutas, et Eesti Pangaliit saatis suvel Riigikogule kirja, milles rõhutas eelnõu kiire menetlemise vajadust. Sellest on tänaseks möödunud juba kolm kuud ning pettustega on inimestele tänaseks tekitatud kahju üle nelja miljoni euro. Ta lisas, et teema on talle väga oluline ning ta on suhelnud ka pettuste uurimisega tegelevate politseinikega. Ta küsis, kas Eesti Pangaliidu esindaja jagab muret, et eelnõu oleks võinud menetleda märksa kiiremini.

Mare Ulp vastas, et eelnõu menetlemine toimub siiski Riigikogus.

Lea Danilson-Järg tunnustas pankade hoiatus- ja teavituskirju, mis aitavad inimestel pettustest teadlikumaks saada ning ennast paremini kaitsta. Samas leidis ta, et petturid on tänapäeval väga osavad. Ta rõhutas, et digiidentiteedi turvaline kasutamine eeldab tema hinnangul täiesti eraldi ettevalmistust ja oskusi.

L. Danilson-Järg küsis sellest tulenevalt, kas pangad on kaalunud veebipõhise koolitusprogrammi loomist, millega inimesed saaksid oma teadmisi testida ning õppida end pettuste eest veel paremini kaitsma. Kui pangad ühendaksid ressursid, siis oleks võimalik luua ühine koolitusprogramm, mille iga inimene saaks läbida, sh saada oma tulemustele hinnangu. Tema hinnangul võiks selline testimise võimalus suurendada inimeste motivatsiooni juurde õppida.

L. Danilson-Järg rõhutas, et vastav koolitusprogramm võiks olla kättesaadav pankade veebilehtedel ning kutsuda inimesi kontrollima, kas nad oskavad ennast pettuste eest kaitsta. Ta küsis, kas ühise programmi loomist on pankadega arutatud või võiks mõni pank selleks initsiatiivi võtta.

Siiri Tõniste tõi esile, et suve jooksul töötati muu hulgas välja pettuste vastu võitlemise kommunikatsioonistrateegia, mis on Rahandusministeeriumi (RAH) veebilehel kättesaadav. Selle kohaselt algab käesoleva aasta novembris ka esimene riikliku pettustevastase kampaania laine. Selle eesmärk on aidata inimestel pettusi ära tunda, juhatada nad õigete infokanaliteni ning selgitada, mida enda kaitsmiseks teha. Teine kampaanialaine toimub järgmise aasta kevadel ning kolmas järgmise aasta sügisel.

S. Tõniste rõhutas, et peamine informatsioon koondub Riigi Infosüsteemi Ameti (RIA) veebilehele itvaatlik.ee. Seal on juba praegu palju pettustevastast materjali, sh ülevaade erinevatest pettuseliikidest ning juhised juhtumitest teatamiseks. Sellest saab peamine nn maandumisleht, kuhu inimesi suunatakse. Osa lahendusi muudetakse muu hulgas mängulisemaks, et kõnetada paremini ka noori. Need mängud on praegu väljatöötamisel ja

käivitatakse kampaaniate käigus.

S. Tõniste lisas, et ka Eesti Pangaliit korraldab oma kampaaniat ning oktoobrist algab veel ka RIA petulehtedele keskenduv kampaania, mille tunnuslause on „Tundub kahtlane“. Seega alustatakse sügisel suuremate jõududega inimeste teavitamist, õpetamist, juhendamist, abistamist ja toetamist. Ta rõhutas, et pettuste teemaga tegeleb aktiivselt ka politsei.

S. Tõniste märkis, et suvi oli pettuste vaatest tegelikult suhteliselt helde, kuna tabati palju kurjategijaid. Seetõttu esines augustis isegi päevi, mil ei toimunudki ühtegi pettust. Täna on petturid aga taas aktiivsemad ning uusi juhtumeid lisandub, kuid kahjusummad on siiski võrreldes varasemaga märgatavalt vähenenud. Samas ei saa tema välistada, et tegemist ei ole vaikusega enne uut pettustelainet.

Maria Jufereva-Skuratovski küsis, kas kampaania toimub mitmes keeles.

Siiri Tõniste vastas, et kampaanias keskendutakse põhikeelena eelkõige eesti keelele, kuid kampaaniapartneritega on kokku lepitud, et teatud asju tehakse teatud ulatuses ka vene keeles. Ta märkis, et politsei kampaaniad on suuremas osas kakskeelsed.

Lea Danilson-Järg kommenteeris, et kampaaniad on küll vajalikud, kuid probleem tekib siis, kui need asuvad keskkonnas, kuhu inimesed tavaliselt ei satu. Internetipanka kasutavad aga inimesed enamasti iga päev ning seetõttu tuleks vajalik informatsioon esitada just seal. Tema hinnangul ei ole mõistlik kulutada väga suuri summasid kampaaniatele, kui inimesed on just internetipanga kaudu iga päev kättesaadavad.

L. Danilson-Järg rõhutas, et internetipangas võiks olla vastav õppimis- ja testimiskeskond, mis on kliendile kohe nähtav ja lihtsasti kasutatav. Kui informatsioon asub eraldi veebilehel, siis külastavad seda eelkõige inimesed, kes juba teema vastu ise huvi tunnevad.

Andre Hanimägi tõi esile, et aruteludes on palju räägitud just maksekorraldustest, täiendavatest hoiatustest nii telefoni kui ka interneti teel ning täiendavatest turvameetmetest makseinstrumentidele, välismaksetele jne.

Ta juhtis tähelepanu, et probleem võib tekkida ka siis, kui inimene läheb füüsiliselt ise pangakontorisse kohale ja soovib seal suurt summat sularahas välja võtta. Isegi kui teller püüab talle selgitada, et tegemist võib olla pettusega, siis võib inimese ümberveenmine olla keeruline. Ta tõdes, et inimesel peabki olema juurdepääs oma rahale, kuid küsis, kas eelnõu käsitleb ka selliseid olukordi ning mida saab pank teha juhul, kui on ilmne, et klient soovib petturite mõjul välja võtta suuri summasid sularahas.

Mare Ulp vastas, et eelnõu üks keskseid muudatusi ongi pangale tehingust keeldumise võimaluse andmine, mida täna pankadel ei ole. See tähendabki, et kui pangale on selge pettusele viitav muster ja on alust arvata, et see raha võib jõuda petturiteni, saab pank tehingu tegemisest keelduda.

Siiri Tõniste lisas, et eelnevalt arutus esile toodud limiidid puudutavad tegelikult ka sularahatehinguid. Näiteks saab sularahaautomaadist raha väljavõtmisele panna limiidid, mis määravad, kui palju sularaha saab klient päeva jooksul välja võtta.

Peeter Ernits kommenteeris, et tal on hea meel kuulda toimivatest meetmetest, kuid tegelik olukord on tema hinnangul täna hirmuäratav. Ta tõi esile, et veetis hiljuti terve päeva koos politseinike, tippekspertide ja ettevõtete juhtidega, kes tegelevad pettuste teemaga ning seal jagatud kogemus näitas, kui veenvalt suudavad petturid esineda eesti keeles ja lausa nimeliselt päris politseinikena, pangatöötajate või Smart-ID esindajatena.

Ta märkis, et kohtumisel toodi muu hulgas esile, kuidas selliste pettuste ohvriks võivad tänapäeval langeda ka tippspetsialistid ja ettevõtjad ning kuidas pettuse ohvriks langemisega kaasnev häbi inimesi mõjutab, kuna paljud ohvrid ei suuda juhtunut tunnistada.

P. Ernits avaldas lootust, et kavandatavad kampaaniad leevendavad seda probleemi ning arvestavad tegeliku olukorra tõsidust, kus inimesed ei saa justkui kedagi enam usaldada. Ta rõhutas, et tema hinnangul oleks pidanud kampaaniatega alustama juba varem ning küsis, miks on nende ettevalmistamine nii kaua aega võtnud.

Siiri Tõniste vastas, et kampaaniapartner leiti kevadel ning seejärel alustati kohe kampaania väljatöötamist. Suvel ei olnud mõistlik korraldada suuremahulist kampaaniat, sest sel ajal ei pruugi sõnum suurtes meediakanalites piisavalt tõhusalt sihtrühmadeni ega õigetes kanalitesse jõuda.

Ta sõnas, et koostatud pettuste vastu võitlemise kommunikatsioonistrateegia dokument võtab kokku kogu kommunikatsiooni poole ning rõhutas, et kampaaniapartnerid korraldasid ka eri sihtrühmadega fookusgruppide ühineid, milles tuli selgelt esile ka pettuse ohvriks langemisega seotud häbi.

S. Tõniste kinnitas, et teemat hoitakse suuremate jõududega avalikkuse tähelepanu all vähemalt kuni järgmise aasta lõpuni. Ta rõhutas, et RIA veebileht itvaatlik.ee oli olemas juba varem ning kampaania üks eesmärgi ongi seda veebilehte laiemalt tutvustada.

Heljo Pikhof kommenteeris, et ka tema hinnangul peaks pettustevastane teave olema nähtav internetipangas. Näiteks võib juhtuda, et ka veebilehte itvaatlik.ee võidakse ühel hetkel jäljendada ehk inimene võib sattuda selle võltsitud versioonile ning hakata sinna sisestama andmeid. Seetõttu oleks kõige turvalisem, kui vajalik teave oleks inimese internetipangas.

Siiri Tõniste rõhutas, et itvaatlik.ee on siiski riigile kuuluv veebileht, mida haldab riigiasutusena RIA. Tema hinnangul on oluline, et riigil oleks ka oma teabekeskond ning kogu vastutust ei pandaks kommertspankadele.

Ta nõustus, et kommertspankad teevad küll sellel teemal palju tööd ning võiksid kindlasti oma kanalites inimesi ka riigi veebilehele suunata, sest seda kavatseb teha ka politsei. Ta rõhutas veel kord, et riik peab ka ise hoidma töös oma ametlikku riigiasutuse veebilehte ega tohiks panna kogu kulu ja sisu vastutust kommertspankadele.

Eero Ergma sõnas teavitamise osas, et kõik pangad on juba pikemat aega avaldanud internetipangas pettusi tutvustavat ja nende eest hoiatavat teavet. Samuti on Eesti Pangaliit korraldanud juba mitu aastat pettuste tõkestamise, neist hoidumise ja nende tutvustamise kampaaniaid. Seetõttu ei tohiks jääda muljet, et selles valdkonnas ei ole seni midagi tehtud.

Anti Poolamets kommenteeris, et Eesti digiriigi areng on nähtavasti jõudnud etappi, kus tuleb tegeleda selle varjukülgedega. Ta märkis, et pangateenused on muutunud nii radikaalselt, et pangakontoreid ja näost näkku suhtlemise võimalusi on tänapäeval väga raske leida. Tema hinnangul hakkab selline areng ühiskonnale negatiivselt mõjuma.

Näiteks on digilõhe tõttu umbes 300 000 inimest teataval määral kõrvale jäänud, eriti eakad. Ta tõi esile, et pettuste suure riski tõttu ei pruugi nad varsti isegi telefoni julgeda vastu võtta. Samal ajal võidakse sularaha välja võtta soovivat eakat inimest aga automaatselt kahtlustada selles, et ta on langenud pettuse ohvriks.

A. Poolamets küsis, kas kavandatavad meetmed aitavad vähendada ka sellist digilõhet või tuleks pigem astuda mõni samm tagasi ning näiteks taastada tavapärane näost näkku teenindamine. Ta rõhutas, et pangad ei peaks sulgema nii palju kontoreid ja suunama inimesi teenusetasudega digikanalitesse, et oma tegevust optimeerida, sest pank ei ole üksnes äriettevõtte, vaid osutab kõikidele olulist teenust. Kui pangad soovivad säilitada oma usaldusväärsuse, peaks inimesel olema jätkuvalt võimalik turvaliselt ka panka kohale minna, et nende lähedased ei peaks ka nii palju kartma nende pettuse ohvriks langemist.

Eero Ergma vastas, et üksnes arutatavatest meetmetest kindlasti ei piisa. Ta märkis, et

maksete peatamise ja maksete tegemisest keeldumise võimaldamine ning pankade infovahetuse parandamine on sammud, millega saab olukorda kindlasti leevendada, kuid edaspidi tuleb selles osas teha veel palju tööd.

E. Ergma selgitas, et käesoleva eelnõu eesmärk on pigem luua pangale selged seaduslikud alused maksetehingu peatamiseks või sellest keeldumiseks juhul, kui inimene on ilmselgelt langenud pettuse ohvriks. Samuti luuakse alus vajaliku teabe vahetamiseks pankade vahel. Need meetmed aitavad pettuste tõkestamisele kaasa, kuid ei saa lubada, et muudatuste vastuvõtmisega kaovad pettused Eestis täielikult.

Maria Jufereva-Skuratovski märkis, et pankade pettustevastased teavitused on tõesti tegelikult juba olemas. Näiteks Swedbanki ja LHV kliendina näeb ta neid aeg-ajalt, kuid tunnistab, et ei loe neid ise alati läbi. Seetõttu ei seisne probleem üksnes teabe vähesuses, vaid selles, et inimesed ise ei kasuta olemasolevat infot. Tema hinnangul on veel palju inimesi, kes küll märkavad panga hoiatust, kuid ei süvene selle sisusse.

Lea Danilson-Järg kommenteeris, et lihtsas teavituses ei pruugi olla piisavalt sisulist infot. Tema hinnangul on oluline, et inimene mõistaks täpsemalt, milles pettus võib seisneda ehk milliseid petuskeeme kasutatakse ning mida tema tohib või ei tohi mingil juhul teha. Seetõttu on pigem vaja e-koolitust, mille kaudu saaks inimene rohkem õppida, kuidas eri olukordades käituda.

L. Danilson-Järg tõi paralleeli kohustusega kontrollida ja uuendada enda kliendiandmeid ehk klient peab teatud aja pärast oma andmeid uuendama, kuna vastasel juhul ei pruugi ta saada pangateenuseid edasi kasutada.

Ta märkis, et samamoodi võiks pettustevastane testimine olla kliendile nähtavalt esitatud, kuna testi kujul teave edastamine võib tekitada inimestes suuremat huvi või isegi soovi saada hea tulemus. Lihtne hoiatus või üleskutse pettuse ohvriks mitte langeda ei ole tema hinnangul piisavalt kõnetav, sest õppimine tuleb muuta atraktiivseks ja tuua inimesele võimalikult silma ette.

Heljo Pikhof küsis, kas internetipangas olevaid hoiatusi saaks muuta märksa tõhusamaks, näiteks lisades sinna teavet parasjagu levivate petuskeemide kohta.

H. Pikhof kommenteeris, et tema hinnangul oleks samuti oluline tagada jätkuvalt pangakontorites piisav hulk teenindajaid. Eriti eakate puhul ei pruugi sellised koolitused alati soovitud tulemust anda ning kui näiteks suurema summaga tehingut teha sooviv inimene vajab lisaks nõustamist, peaks tal olema võimalik seda saada enne ja ilma, et raha tehingu tegemise ajal ohtu satuks.

Mare Ulp vastas, et pangateenuste kättesaadavus on täna juba reguleeritud. Ta tõi esile, et Finantsinspeksioonil (FI) on vastav juhend, milles selgitatakse, kuidas pangakontorid peaksid paiknema ja pangateenused olema kättesaadavad. Pangad on seni nende juhiste järgi tegutsenud ja olnud kehtiva korraldusega rahul ning teevad klientide jaoks selles osas palju, et teenused oleksid kättesaadavad.

Ta märkis, et teenuse pakkumine toimub ka vajaduspõhiselt ehk seal, kus on kliendid, on neile vajalik teenus ka olemas.

Lea Danilson-Järg kommenteeris, et ka tema toetab näost näkku teenuse kättesaadavuse säilitamist. Ta tõi esile enda kogemuse, kus ta avastas alles pangakontorisse kohale minnes, et teeninduseks tuli tegelikult aeg eelnevalt broneerida.

Tema hinnangul ei ole selline olukord normaalne ning pangateenus peaks olema korraldatud nii, et inimene saab ka lihtsalt kontorisse siseneda, vajaduse korral kasvõi oodata aga seejärel siiski teenust saada. Ta rõhutas, et ei ole mõistlik nõuda, et klient broneeriks interneti kaudu endale aja, kui järgmine vaba aeg võib olla alles näiteks nädala pärast.

Heljo Pikhof tõi esile enda sarnase kogemuse, kus pangakontoris soovitati minna hoopis koju ja registreerida end interneti kaudu vastuvõtule. Ta märkis, et paljudel inimestel ei pruugi aga kodus isegi arvutit olla.

Peeter Ernits küsis, kuidas reageerivad pangad olukordadele, kus nende nimel saadetakse inimestele väga tõepärase välimusega petukirju. Nimelt, petturlikud e-kirjad jäljendavad täna pankade kujundust, kirjastiili jms tunnuseid väga täpselt ning erinevus võib ilmneda alles saatja aadressi kontrollides.

Eero Ergma vastas, et pangad reageerivad sellistele kirjadele kindlasti ning RIA ja sideettevõtjate abil blokeeritakse juurdepääs petturlikele veebilehtedele. Selline lahendus on Eestis kasutusel ja toimib suhteliselt tõhusalt, kuid see ei taga, et kõik petukirjad blokeeritakse ega jõua adreessatideni.

E. Ergma selgitas, et RIA teeb selles osas palju ennetavat tööd, et petukirjad üldse inimesteni ei jõuaks ning ka sideettevõtjad panustavad sellesse. Pangad on muu hulgas käsitlenud laiemalt ka küsimust, kust pettused üldse alguse saavad ja millises punktis need jõuavad pangani. Ta märkis, et suurem osa pettustest ja nende katsetest saavad alguse sotsiaalmeediast või just petukirjadest, kus avaldatakse reklaame ja üleskutseid, mille abil püütakse inimesi petturite mõju alla saada.

Ta möönis, et need probleemid jäävad käesoleva eelnõu otsesest ulatusest välja, kuid vajavad samuti lahendamist. Selleks on muu hulgas vaja ulatuslikku rahvusvahelist koostööd ning leida viis, kuidas mõjutada suuri ettevõtteid, kelle serverites või keskkondades petturlikud reklaamid levivad.

Madis Timpson andis sõna Finantsinspektsiooni esindajale.

Brent-Silvester Viin märkis, et eelnõu sisulise vajalikkuse kohta on juba palju olulist arutelu käinud. FI nõustub, et selle probleemiga tuleb tegeleda ning toetab käesolevat eelnõu.

B.-S. Viin tõi siiski esile, et FI viimane tagasiside tõstatas küsimuse, kas eelnõu peaks muutuma kavandatavate lisaturvameetmete kirjeldamisel nii tehniliseks ja üksikasjalikuks. Ta rõhutas, et meetmete loomine on kindlasti vajalik, kuid seaduse tasandil võiks see regulatsioon olla üldisem, kuna pangad saavad lepinguvabaduse põhimõtte alusel sobivaid meetmeid rakendada ka ilma niivõrd detailse loeteluta. Tuleb silmas pidada, et liiga üksikasjalik säte võib tekitada nn näilise piiri, millest kaugemale justkui ei minda, selle asemel et hinnata konkreetset probleemi sisuliselt.

Peeter Ernits palus täpsustada, milliseid sätteid FI konkreetset silmas peab.

Brent-Silvester Viin vastas, et FI kirjalik tagasiside puudutas võlaõigusseaduse §-i 724⁸ ja 724⁹ muudatusi, mis sisaldasid väga konkreetseid meetmeid. Küsimus tõusetus selles, kas sellisel määral üksikasjalik reguleerimine on just seaduse tasandil vajalik.

Maria Jufereva-Skuratovski kommenteeris, et usaldusisikut puudutav muudatus oli ka tema ettepanek, kuid pärast arutelu ministriumide esindajatega loobuti sellest mõttest ohutuse huvides, sest sellega võinuks kaasneda suuremad riskid. Probleemiks võinuks kujuneda usaldusisiku tuvastamine ehk tekkida võimalus, et pettur väidab end olevat konkreetse inimese usaldusisik.

Madis Timpson andis seejärel sõna Eesti Krediidandjate Liidu esindajale.

Jevgeni Belavin tänas esmalt võimaluse eest anda eelnõusse oma sisend. Ta rõhutas, et pettuste teema on väga akuutne, sh juhtudel, kus kelmuse või pettuse teel võetakse teise

inimese nimel laenu. Krediidiandjate seisukohalt on oluline luua ka neile konkreetne õiguslik alus informatsiooni vahetamiseks nii omavahel kui ka teiste finantsturu osalistega, sh krediidasutuste ja Politsei- ja Piirivalveametiga (PPA), kuna eesmärk on pettusi tulemuslikult ennetada ja tõkestada.

J. Belavin tõi esile, et teise inimese nimel laenu taotlemiseks ja saamiseks kasutatakse täna erinevaid meetodeid. See on seotud muu hulgas infoühiskonna arenguga, sest laenu saadakse üha sagedamini interneti, mitte näost näkku suhtlemise kaudu. Petturid võivad aga neid protsesse kuritarvitada ning mõjutada inimesi või kasutada muid võtteid laenu taotlemiseks. Ta rõhutas, et eelnõu aitaks kindlasti ka neil sellist tegevust ennetada ja tõkestada ning panustada sellesse, et pettuse toimepanemine muutuks võimalikult keeruliseks või võimatuks. Seejuures ongi väga oluline õigeaegne infovahetus ning selleks selge õiguslik alus.

Heljo Pikhof palus täpsustada, kas Eesti Krediidiandjate Liit esindab nn kiiralaenude pakkujaid.

Jevgeni Belavin vastas jaatavalt. Ta märkis, et „kiirlaen“ on mõiste, mida nad soovivad pigem eesti keele kasutusest välja juurida, kuigi ajalooliselt on sellist nimetust tõepoolest kasutatud.

Heljo Pikhof sõnas, et kui tegemist on kiiralaenudega, siis on tema hinnangul hea, et pettuste tõkestamiseks luuakse tõhusamad võimalused. Ta küsis siiski, milles seisneb krediidiandjate tegelik huvi, kui nende peamine eesmärk on anda laenu ja nõuda raha hiljem tagasi.

Jevgeni Belavin vastas, et krediidiandjate huvi ei ole üksnes äriline. Ka nemad soovivad vältida olukorda, kus kurjategijad kasutavad kurjasti ära krediidiandjate loodud vahendeid ja võimalusi, kuna need digitaalsed teenused on siiski loodud selleks, et inimesed saaksid mugavalt kasutada eri teenuseid, sh krediiti.

Ta rõhutas, et krediidiandjate huvides on see, et laenu taotlev inimene sooviks seda ka tegelikult saada ning vältida olukordi, kus pettuse tõttu jääb keegi võlgadesse ning tekivad sotsiaalsed, õiguslikud jm negatiivsed tagajärjed. Tuleb märkida, et ka ärilisest seisukohast ei ole krediidiandja jaoks eelistatud olukord, kus laenu tuleb tagasi nõuda inimeselt, kes on tegelikult langenud pettuse ohvriks. Seetõttu on krediidiandjatel samuti selge huvi pettuste ärahoidmiseks.

Peeter Ernits märkis, et nn pettuseäris esineb väga erinevaid segmente. Näiteks Ukraina raportite järgi võivad nende hulka kuuluda isegi toidulisandid jm spetsiifilised valdkonnad. Ta küsis, kas samad probleemid ja petturid on jõudnud ka kiiralaenude sektorisse ning kui suur osa krediidiandjate sektorist on seni olnud rahvusvaheliste kelmide sihtmärkiks.

Jevgeni Belavin vastas, et täpset osakaalu on keeruline esile tuua, kuid krediidiandjate sektor on samuti selgelt kogenud pettuste mõju ning näinud, kuidas inimesi mõjutatakse ja nende nimel taotletakse krediiti, kasutades seejuures digivahendeid nagu mobiil-ID ja Smart-ID. Samuti võetakse inimestelt üle kasutajakontosid ja esitatakse erinevaid meetodeid kasutades nende nimel taotlusi.

Ta rõhutas veel kord, et see ongi üks oluline põhjus, miks Eesti Krediidiandjate Liit peab seadusemuudatust hädavajalikuks.

Maria Jufereva-Skuratovski meenutas, et käesoleva aasta suvel võeti vastu seadusemuudatus, mis muutis krediidilepingu sõlmimise nõudeid ehk kui varem oli võimalik laenu saada ka üksnes telefoni teel sõlmitud kokkuleppega, siis enam see võimalik ei ole ning krediidiandjal on kohustus sõlmida leping.

Ta küsis, kas muudatus on jõustunud ning kas see aitab samuti krediidipettusi tõkestada.

Jevgeni Belavin vastas, et tal on keeruline selle muudatuse praktilist mõju kommenteerida,

sest ettevõtte, kus ta töötab, ei ole telefoni teel krediidilepingu sõlmimise lahendust üldiselt kasutanud. Tema hinnangul võib see muudatus aidata teatud riske varasemast paremini juhtida, kuid see ei ole iseenesest kõige tulemuslikum lahendus.

Ta selgitas, et pettuste toimepanemiseks kasutatakse üha enam pigem muid vahendeid, mistõttu peab Eesti Krediidiandjate Liit olulisemaks just parema infovahetuse võimaldamist, mitte üksnes krediidilepingu sõlmimise viiside piiramist.

Brent-Silvester Viin kommenteeris infovahetuse korralduse kohta, et tema hinnangul tasuks süsteemi ülesehitamisel selgelt läbi mõelda, kuidas infovahetus praktikas toimima hakkaks. Ta märkis, et pangad on üldjuhul suured ja piisava personaliga asutused, kuid krediidiandjate suurused ja võimekused varieeruvad märksa rohkem.

Esiteks tekib seega küsimus krediidiandjate valmisolekus seadusest tulenevaid nõudeid tõhusalt täita. Siin tuleb tagada, et kõik krediidiandjad suudaksid asjakohast informatsiooni saata, vastu võtta ja töödelda. Teine tähtis küsimus tekib kliendiandmete turvalisuses. Kui pangasaladus ja vastavad erandid on eelnõus reguleeritud ning pangaklientide andmete kaitse on pikaajaliselt ja põhjalikult reguleeritud, siis krediidiandjatele ei laiene täna pangasaladuse regulatsioon.

B.-S. Viin rõhutas, et krediidiandjate kaasamine infovahetussüsteemi on kindlasti pettuste tõkestamise vaatest vajalik, kuid samal ajal tuleb kaitsta klientide huve ning vältida andmete tahtmatult avalikuks saamist.

Heljo Pikhof märkis, et kiirlaenude puhul piisab üldiselt laenu saamiseks taotluse saatmisest ning raha laekub kiiresti kontole. Ta küsis, kuidas sellisel juhul inimese tausta kontrollitakse ning kuidas krediidiandjad pettusi tõkestavad. Arvestades, et näiteks pangalaenu puhul kontrollitakse taotleja tausta põhjalikult ning nõutakse ka tagatist.

Jevgeni Belavin vastas, et laenu saamine ei toimu nii, et inimene saadab üksnes kirja taotlusega ja saab koheselt raha. Krediidiandjad peavad samuti tuvastama isiku ehk kontrollima vajalikke andmeid ning täitma seadusest tulenevaid nõudeid ja FI juhiseid. Ta rõhutas, et krediidiandjad tegutsevad seega samuti pettuste tõkestamise eesmärgil ning kuigi kasutatavad meetodid võivad olenevalt krediidiandjast erineda, aitaks käesolev eelnõu ka neil pettusi senisest tulemuslikumalt ennetada.

Madis Timpson sõnas, et komisjonil on nüüd arutamiseks kuus muudatusettepanekut, mille RAH on koos teiste osalistega ette valmistanud.

Esimees andis muudatusettepanekute tutvustamiseks sõna RAH esindajatele.

Jarmo Lilium tutvustas muudatusettepanekuid nr 1–3:

1. Muuta eelnõu pealkirja ja sõnastada see järgmiselt:

„Võlaõigusseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus (finantspettuste ennetamine ja tõkestamine)“.

***Selgitus:** Hea õigusloome ja normitehnika eeskirja § 35 lõige 1 näeb ette, et kui seaduste muutmise või kehtetuks tunnistamise seaduseelnõus kavandatakse rohkem kui kolme seaduse muutmine, nimetakse eelnõu pealkirjas selle muudetava seaduse pealkiri, mille muutmine tuleneb eelnõu peaeesmärgist ja millega seondub teiste seaduste muutmine. Kuivõrd käesolevate muudatusettepanekutega lisandub neljanda seaduse muutmine, siis tehakse muudatus ka eelnõu pealkirjas.*

Õiguskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Heljo Pikhof, Anti Poolamets, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast).

2. Teha eelnõu § 1 punktis 2 järgmised muudatused:

1.1. muuta punkti preambul ja sõnastada see järgmiselt:

„2) seadust täiendatakse §-dega 724⁷ ja 724⁸ järgmises sõnastuses:“

1.2. lisada punkti võlaõigusseaduse täiendamine uue §-ga 724⁸ järgmises sõnastuses:

„§ 724⁸. Täiendavad turvameetmed

Maksja ja makseteenuse pakkuja võivad kokku leppida täiendavate turvameetmete rakendamises maksetehingutega seotud pettuste ennetamiseks, sealhulgas:

- 1) maksjale täiendavate hoiatuste andmises;
- 2) makseinstrumendi kasutamisele madalama makselimiidi kohaldamises;
- 3) tavapärasest suuremale või ebatüüpilisele maksele eraldi hoiatuse andmises;
- 4) välismaksete või teatud riikidesse tehtavate maksete piiramises maksja soovil;
- 5) uuele saajale tehtava esimese makse eraldi limiidi seadmises;
- 6) muude maksetehingutega seotud pettuste ennetamiseks sobivate täiendavate turvameetmete rakendamises.

Selgitus: §i 724⁸ lisamisega luuakse õiguslik alus, mille kohaselt võivad maksja ja makseteenuse pakkuja kokku leppida täiendavate turvameetmete rakendamises maksetehingutega seotud pettuste ennetamiseks. Muudatuse eesmärk on võimaldada lisaks makseteenuse pakkuja üldistele turvameetmetele rakendada isiku soovil tema vajadustele ja riskiprofiilile vastavaid täiendavaid kaitsemeetmeid. Pettuste toimepanemise viisid muutuvad ning suur osa pettusi pannakse toime isiku mõjutamise ja manipuleerimisega isikut ise pettuslikku makset kinnitama. Petturid esinevad näiteks panga, politsei või mõne riigiasutuse töötajana, et veenda isikut makset ise tegema või kinnitama. Sellises olukorras võib makse olla tehniliselt korrektselt autenditud ning isik ise selle autoriseerinud, kuigi tema otsus põhineb petturi loodud eksitaval ettekujutusel ning psühholoogilise mõjutamise tingimustes. Täiendavad turvameetmed võimaldavad luua makse tegemise protsessi täiendava kontrollimise viisi, mis annab võimaluse makse tegemine uuesti läbi mõelda ning ka vähendada pettuse teel tekkida võivat rahalist kahju, kui on limiidid seatud.

Näiteks tavapärasest suurema või isiku varasemast maksekäitumisest erineva makse eraldi hoiatus võimaldab juhtida isiku tähelepanu sellele, et tegemist on ebatüüpilise maksega olukorras, kus isik tegutseb petturi juhiste järgi ega pruugi sellises olukorras adekvaatselt tajuda, et millist tehingut ta siiski täpselt tegemas on.

Välismaksete või teatud riikidesse tehtavate maksete piiramise võimalus annab isikule võimaluse välistada või piirata tehinguid, mida tal tavapäraselt teha ei ole vaja. Kui isiku maksed piirduvad näiteks Eesti ja Euroopa Liidu siseste maksetega, võib välismaksete piiramine aidata pettusi ennetada olukorras, kus pettuse teel hakatakse raha kandma kuhugi kolmandasse riiki. Uuele saajale tehtava esimese makse eraldi limiit võimaldab vähendada selliste pettuste tagajärgi, mille puhul isik teeb pettuse tulemusel makse petturi kontole. Punkt 6 võimaldab maksjal ja makseteenuse pakkujal kokku leppida ka muudes pettuste ennetamiseks sobivates täiendavates turvameetmetes. See on vajalik, kuna pettuste toimepanemise viisid muutuvad ning muutuvad ka makseteenuse pakkujate kasutatavad riskijuhtimise meetmed. Tegemist on ennetavate meetmetega, mis annavad võimaluse

vähendada pettuse ohvriks langemise riski ning vähendada pettuse tulemusel tekkivad rahalist kahju.

Õiguskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Heljo Pikhof, Anti Poolamets, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast).

3. Täiendada eelnõu uue §-ga 2, muutes vastavalt järgmiste paragrahvide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„§ 2. Krediidiandjate ja -vahendajate seaduse muutmise

Krediidiandjate ja -vahendajate seadust täiendatakse §-ga 50² järgmises sõnastuses:

„§ 50². Andmete avaldamine pettuste tõkestamise eesmärgil

(1) Krediidiandjal ja -vahendajal on õigus avaldada teisele krediidiandjale ja -vahendajale, krediidiasutusele, makseasutusele, e-raha asutusele ning Politsei- ja Piirivalveametile andmeid ja teavet krediidi andmise või vahendamise seotud pettuste avastamiseks ja väljaselgitamiseks, kui esineb objektiivselt põhjendatud kahtlus, et pettusega võib olla seotud:

- 1) klient või kliendina esinev kolmas isik;
 - 2) krediidiandja sõlmitav või sõlmitud leping või sellega seotud tehing;
 - 3) krediidivahendaja vahendatav või vahendatud leping või sellega seotud tehing.
- (2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud eesmärgil võib avaldada andmeid ja teavet:
- 1) kliendi või kliendina esineva kolmanda isiku tuvastamise kohta;
 - 2) sõlmitud, sõlmitava, vahendatud või vahendatava lepingu ja sellega seotud tehingu või asjaolude kohta;
 - 3) pettusliku tegevuse või muu süüteo tunnustele vastava teo kohta;
 - 4) kasutatud seadme kohta.
- (3) Krediidiandjal ja -vahendajal on õigus käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud eesmärgil avaldada e-identimise ja e-tehingute usaldusteenuste seaduse tähenduses e-allkirjastamist võimaldavale usaldusteenuse osutajale usaldusteenuse kasutaja isikukood, seadme- ja sessioonandmed ning kasutaja elektroonilise side võrgu identifikaatori andmed.
- (4) Käesolevas paragrahvis sätestatud juhtudel ei ole lubatud avaldada eriliiki isikuandmeid.“.

Selgitus: Krediidiandjate ja -vahendate (edaspidi krediidiandja) all peetakse silmas ettevõtteid, kes tegelevad samuti laenude andmisega, kuid ei ole krediidiasutused.

Krediidiandjad moodustavad arvestatava osa Eesti laenuteenuste turust ning puutuvad kokku pettuste toimepanemisega olukordades, kus pettuse toimepanija võtab isiku nimel laenusid. Pettused ei piirdu seejuures ühe krediidiandjaga, vaid võivad hõlmata samaaegselt mitut krediidiandjat, samuti krediidiasutust või muud makseteenuse osutajat. Seetõttu sõltub pettuse õigeaegne avastamine ja tõkestamine sageli ka sellest, kas erinevatel teenuseosutajatel on võimalik pettusekahtluse korral omavahel vajalikku teavet vahetada.

Sagedased on petuskeemid, mille puhul saadakse näiteks sotsiaalse manipulatsiooni või identiteedivarguse abil enda kontrolli alla isiku autentimisvahendid ning sellise ligipääsu abil ei piirdu petturid üksnes kannatanu pangakontol oleva raha väljaviimisega, vaid võivad

kannatanu nimel taotleda krediiti erinevatelt krediidiandjatelt, mille tulemusel võib isiku nimele olla võetud mitmeid laenusid.

Ühe krediidiandja käsutuses olev teave ei pruugi eraldiseisvalt anda piisavat alust pettuse tuvastamiseks. Samas võib mitme krediidiandja käsutuses oleva teabe võrdlemisel ilmned pettusele iseloomulik muster; näiteks sama seadme kasutamine mitme isiku või mitme järjestikuse krediiditaotluse puhul. Seetõttu on pettuste tõkestamisel oluline, et põhjendatud pettusekahtluse korral oleks võimalik vajalikku teavet operatiivselt vahetada.

Kehtivas õiguses puudub krediidiandjatel õigus omavahel ning näiteks ka krediidiasutuste ja makseasutustega andmeid jagada. Andmete avaldamine ei ole lubatud üldise või abstraktse pettuseriski tõttu, vaid juhul, kui esineb objektiivselt põhjendatud kahtlus, et isiku või isikuna esineva kolmanda tehing või sellega seotud tehing võib olla seotud pettusega. Samuti nähakse ette võimalus edastada teavet Politsei- ja Piirivalveametile, et võimaldada pettuse asjaolude kiiremat väljaselgitamist ning vajaduse korral süüteo menetluse alustamist või läbiviimist. Andmete koosseis, mida võib jagada, on piiratud. Pettuse avastamiseks võib olla vajalik võrrelda isiku tuvastamisega seotud andmeid, krediidilepingu või tehinguga seotud asjaolusid, pettusliku tegevuse tunnuseid ning pettuse toimepanemisel kasutatud seadmega seotud andmeid. Seadmeandmed võivad olla pettuse tuvastamisel olulised näiteks olukorras, kus sama seadet kasutatakse lühikese aja jooksul mitme erineva isiku nimel krediidi taotlemiseks või muude tehingute tegemiseks.

Eraldi nähakse ette võimalus avaldada e-allkirjastamist võimaldavale usaldusteenuse osutajale kasutaja isikukood ning seadme-, sessiooni- ja elektroonilise side võrgu identifikaatori andmed. Selle eesmärk on võimaldada kontrollida pettusekahtluse korral asjaolusid, mis on seotud autentimisvahendi kasutamisega. See on oluline eelkõige selliste petuskeemide puhul, kus kannatanu identiteeti või autentimisvahendeid kasutatakse tema teadmata või kus kannatanu nimel luuakse petturi kontrolli all olev autentimise vahend. Sellisel juhul võib erinevate osapoolte käsutuses olevate tehniliste andmete võrdlemine aidata tuvastada, et krediiditaotlust ei ole tegelikult esitanud isik, kelle nimel seda tehakse. Muudatus võimaldab seega muuta selliste pettuste, kus isiku nimele võetakse mitmeid laene, tõkestamise senisest efektiivsemaks. Kui pettuse tunnused on ühe teenuse osutaja juures juba tuvastatud, võimaldab teabe operatiivne jagamine vältida tekitada võivat kahju suurust.

Õiguskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Heljo Pikhof, Anti Poolamets, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast).

Siiri Tõniste lisas kolmanda muudatusettepaneku kohta täiendava kommentaari. Ta viitas FI tähelepanekule, et krediidiandjad on väga erineva suuruse ja võimekusega ning neid on pankadest rohkem.

Kõnealune eelnõu säte annab ka krediidiandjatele õiguse informatsiooni vahetada ehk pärast sätte jõustumist saavad tehniliselt võimekamad krediidiandjad või need, kes puutuvad pettuserünnetega sagedamini kokku, hakata informatsiooni vahetama kiiremini, sh näiteks politseiga. Teised krediidiandjad saavad liikuda omas tempos ehk tegemist ei ole praegu kohustusega, mida kõik peavad alates esimesest päevast ühesuguses ulatuses täitma.

S. Tõniste avaldas siiski lootust, et krediidiandjad võtavad uut õigust ja võimalust tõsiselt ning hakkavad seda praktikas ka kasutama, eriti just politseiga suhtlemisel. Ta rõhutas, et politsei ootab muu hulgas krediidiandjatelt teavet ja vihjeid, mille alusel on võimalik tegutseda.

Peeter Ernits uuris, kas Eesti Krediidandjate Liit liikmed päriselt jagavad politseiga teavet.

Jevgeni Belavin kinnitas, et krediidandjad jagavad informatsiooni kehtiva seaduse ja nende kaasamise võimaluste piires juba praegu. Eesti Krediidandjate Liit on muu hulgas ennetavalt kohtunud PPA esindajatega, et arutada, kuidas muuta krediidandjate ja politsei koostöö võimalikult tõhusaks. Samuti on liit arutanud oma liikmetega tehnilisi võimalusi vajaliku teabe vahetamiseks ning pidanud läbirääkimisi ka ühe konkreetse teenusepakkujaga.

J. Belavin rõhutas, et liidu liikmed võtavad teemat väga tõsiselt ja ootavad seadusemuudatuse jõustumist.

Jarmo Lilium tutvustas muudatusettepanekuid nr 4–6:

4. Täiendada eelnõu § 2 (vana nr) punktis 2 sätestatud krediidiasutuste seaduse § 89⁴ lõikega 5, lugedes senine lõige 5 lõikeks 6, järgmises sõnastuses:
 „(5) Krediidiasutusel on õigus avaldada krediidandjale ja -vahendajale krediidi andmisega seotud pettuste avastamiseks ja väljaselgitamiseks andmeid ja teavet krediidandjate ja -vahendajate seaduse §-s 50² sätestatud tingimustel.“.

***Selgitus:** Muudatus on seotud eelmise ettepanekuga. See on vajalik, et tagada krediidi andmisega seotud pettuste avastamiseks ja väljaselgitamiseks vajalik vastastikune andmevahetus krediidandjate ning krediidiasutuste vahel. Kuna pettus võib puudutada erinevaid finantsteenuste osutajaid on pettuste tõkestamiseks vajalik teave ka krediidiasutustel, mille jagamine krediidandjatega on pettuse toimepanemise korral oluline. krediidipettus võib hõlmata mitut finantsteenuse osutajat ning pettuse tuvastamiseks vajalik teave võib olla krediidiasutuse valduses, nähakse ka krediidiasutusele ette selge õiguslik alus vajalike andmete avaldamiseks krediidandjale. Andmete avaldamisele kohalduvad krediidandjate ja -vahendajate seaduse §-s 50² sätestatud tingimused.*

Õiguskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Heljo Pikhof, Anti Poolamets, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast).

5. Asendada eelnõu § 3 (vana nr) sätestatud makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse §-i 63³ lõikes 2 tekstiosa „5“ tekstiosaga „6“.

***Selgitus:** Tegemist on tehnilise muudatusega, mis tuleneb § 63³ täiendamisest uue lõikega ning millega korrigeeritakse lõikes 2 sisalduvat viidet.*

Õiguskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Heljo Pikhof, Anti Poolamets, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast).

6. Täiendada eelnõu § 3 (vana nr) sätestatud makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse §-i 63³ lõikega 4 järgmises sõnastuses:

„(4) Makseasutusel ja e-raha asutusel on krediidi andmisega seotud pettuste avastamiseks ja väljaselgitamiseks õigus avaldada andmeid ja teavet krediidiandjate ja -vahendajate seaduse §-s 50² sätestatud tingimustel.“.

Selgitus: Muudatus on vajalik, et võimaldada pettuste avastamiseks ja väljaselgitamiseks vastastikust andmevahetust ka krediidiandjate ja -vahendajate ning makseasutuste ja e-raha asutuste vahel. Pettusega seotud maksete ja raha liikumise kohta vajalik teave võib olla makseasutuse või e-raha asutuse valduses ning selle teabe õigeaegne jagamine võib aidata pettust tuvastada ja tõkestada. Seetõttu nähakse neile ette õigus avaldada krediidiandjale või -vahendajale andmeid KAVS §-s 50² sätestatud eesmärgil, tingimustel ja ulatuses.

Õiguskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Heljo Pikhof, Anti Poolamets, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast).

Madis Timpson märkis, et komisjoni liige Maria Jufereva-Skuratovski oli samuti koostanud eelnõule muudatusettepanekuid, kuid tema arusaamise järgi oli ta juba saanud koostöös ministeeriumiga oma küsimustele vastused ning võtnud ettepanekud tagasi.

Maria Jufereva-Skuratovski kinnitas, et võttis muudatusettepanekud tagasi, kuna tema ettepanekud ühtivad sisuliselt õiguskomisjoni poolt täna algatatud muudatusettepanekutega, millega ta on igati nõus.

Peeter Ernits uuris, kas pettuste tõkestamisega praktikas tegelev politsei on viimasel ajal esitanud ministeeriumile uusi ettepanekuid.

Siiri Tõniste rõhutas, et politsei ootab eelnõu vastuvõtmist väga. Ta märkis, et midagi uut ei ole esitatud. Eelnõu avab politseile finantssektorilt vihjekanal, mida on nende praktikas väga vaja.

Madis Timpson tänas kutsutuid.

Esimees tegi seejärel ettepanekud eelnõu menetluslike otsuste osas.

Otsustati:

- 1.1.** Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 14.10.2026 (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Heljo Pikhof, Anti Poolamets, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast).
- 1.2.** Teha ettepanek teine lugemine lõpetada (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Heljo Pikhof, Anti Poolamets, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast).
- 1.3.** Kui teine lugemine lõpetatakse, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda ja viia läbi lõpphääletus 21.10.2026 (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Heljo Pikhof, Anti Poolamets, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast).

2. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni, Jaak Aabi, Ester Karuse, Tanel Kiige, Andre Hanimäe, Züleyxa Izmailova algatatud võlaõigusseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (finantspettuste ennetamine ja tõkestamine) eelnõu (929 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

Päevakorrapunkti ei arutatud, kuna eelnõu oli algatajate poolt menetlusest tagasi võetud.

3. Info ja muud küsimused

Infot ei esitatud ja muid küsimusi ei arutatud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Madis Timpson
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Selena Eenmaa
protokollija